

# Historia języka polskiego - dzieje budowy i używania języka narodowego - opis przedmiotu

| Informacje ogólne   |                                                                        |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Nazwa przedmiotu    | Historia języka polskiego - dzieje budowy i używania języka narodowego |
| Kod przedmiotu      | 09.3-WH-FP-HJP-1-Ć-S14_genLC480                                        |
| Wydział             | <a href="#">Wydział Humanistyczny</a>                                  |
| Kierunek            | Filologia polska                                                       |
| Profil              | ogólnoakademicki                                                       |
| Rodzaj studiów      | pierwszego stopnia z tyt. licencjata                                   |
| Semestr rozpoczęcia | semestr zimowy 2021/2022                                               |

| Informacje o przedmiocie        |                                                                                     |
|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| Semestr                         | 4                                                                                   |
| Liczba punktów ECTS do zdobycia | 6                                                                                   |
| Typ przedmiotu                  | obowiązkowy                                                                         |
| Język nauczania                 | polski                                                                              |
| Sylabus opracował               | <ul style="list-style-type: none"><li>dr hab. Magdalena Hawrysz, prof. UZ</li></ul> |

| Formy zajęć |                                         |                                        |                                            |                                           |                  |
|-------------|-----------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------|
| Forma zajęć | Liczba godzin w semestrze (stacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne) | Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne) | Forma zaliczenia |
| Wykład      | 30                                      | 2                                      | -                                          | -                                         | Egzamin          |
| Ćwiczenia   | 30                                      | 2                                      | -                                          | -                                         | Zaliczenie       |

## Cel przedmiotu

Przedmiot ma na celu wyposażenie studenta w wiedzę na temat językowej przeszłości środka komunikatywnego wspólnoty narodowej polskiej oraz kształcenie umiejętności analizy historycznojęzykowej tekstów dawnych.

## Wymagania wstępne

brak

## Zakres tematyczny

WYKŁAD:

1. Historia języka polskiego jako nauka (przedmiot, źródła, podstawy teoretyczne, metody badawcze, cele i zadania).
2. Periodyzacje dziejów języka i nauki o dziejach języka.
3. Klasyfikacja źródeł do dziejów języka polskiego.
4. Genealogia języka polskiego. Początki ponadregionalnego środka komunikatywnego (dyskusja o genezie polskiego języka literackiego).
5. Dzieje onimów – nazwy osobowe i miejscowe.
6. Kontakty polszczyzny z innymi językami.
7. Instytucje i ich rola w tworzeniu wzorów językowych zachowań (Kościół, urzędy i kancelarie, szkoła).
8. Dawne zjawiska językowe we współczesnej polszczyźnie.

ĆWICZENIA:

1. Grafia prosta i złożona zabytków polszczyzny.
2. Najważniejsze zmiany w zakresie systemu językowego - fonetyka, morfologia, składnia.
3. Przemiany ilościowe i jakościowe słownictwa jako wyraz przemian w potrzebach komunikatywnych wspólnoty.
4. Początki i wzrost świadomości językowej oraz rozwój myśli historycznojęzykowej o języku polskim (traktaty ortograficzne, leksykony).
5. Najważniejsze zabytki piśmiennictwa polskiego - analiza gatunku, stylu, języka.

## Metody kształcenia

Wykład – wykład informacyjny, wykład analityczny, wykład problemowy.

Ćwiczenia – dyskusja, praca z tekstem źródłowym, analiza tekstu źródłowego, praca w grupach.

## Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

| Opis efektu                                                                                                                                                                                                                                                               | Symbole efektów                                                            | Metody weryfikacji                                                                                                | Forma zajęć                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| student ma uporządkowaną wiedzę w zakresie genezy, budowy, pochodzenia i funkcjonowania polszczyzny, zna fazy rozwoju polszczyzny i główne tendencje rozwojowe polszczyzny motywowane przemianami w potrzebach komunikatywnych wspólnoty narodowej i wspólnot podrzędnych | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">KEP1_W04</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• aktywność w trakcie zajęć</li><li>• kolokwium</li><li>• egzamin</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |

| Opis efektu                                                                                                                                                                                                             | Symbolle efektów           | Metody weryfikacji                                                                                                                                                 | Forma zajęć                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| student zna terminologię z zakresu historii języka polskiego (dziejów jego budowy i używania),                                                                                                                          | • <a href="#">KFP1_W02</a> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• aktywność w trakcie zajęć</li> <li>• kolokwium</li> <li>• odpowiedź ustna</li> <li>• egzamin</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wykład</li> <li>• Ćwiczenia</li> </ul> |
| student ma uporządkowaną wiedzę obejmującą terminologię, teorie i metodologię z zakresu historii języka polskiego (dziejów jego budowy i używania)                                                                      | • <a href="#">KFP1_W03</a> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• aktywność w trakcie zajęć</li> <li>• kolokwium</li> <li>• odpowiedź ustna</li> <li>• egzamin</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wykład</li> <li>• Ćwiczenia</li> </ul> |
| student umie przeprowadzić analizę form językowych oraz tekstu dawnego z zastosowaniem metod językoznawstwa diachronicznego, uwzględniając kontekst społeczny i historycznokulturowy;                                   | • <a href="#">KFP1_U14</a> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• aktywność w trakcie zajęć</li> <li>• kolokwium</li> <li>• odpowiedź ustna</li> <li>• egzamin</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wykład</li> <li>• Ćwiczenia</li> </ul> |
| student umie wskazać przyczyny zmian językowych powodowanych przemianami (kulturowymi, cywilizacyjnymi, społecznymi) we wspólnocie komunikatywnej polskiej                                                              | • <a href="#">KFP1_U07</a> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• obserwacja i ocena aktywności na zajęciach</li> <li>• odpowiedź ustna</li> <li>• sprawdzian</li> <li>• egzamin</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wykład</li> <li>• Ćwiczenia</li> </ul> |
| student ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego i językowego oraz znaczenia wspólnotowego dziedzictwa językowego dla rozumienia dawnych i współczesnych zjawisk społecznych i kulturowych | • <a href="#">KFP1_K07</a> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• aktywność w trakcie zajęć</li> <li>• odpowiedź ustna</li> </ul>                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wykład</li> <li>• Ćwiczenia</li> </ul> |

## Warunki zaliczenia

Ćwiczenia: obecność na zajęciach, aktywny udział w zajęciach, dłuższa wypowiedź ustna, zaliczenie kolokwium.

Wykład: uzyskanie oceny pozytywnej z egzaminu.

## Literatura podstawowa

Borawski S., *Wprowadzenie do historii języka polskiego*, Warszawa 2000.

Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S., *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa 2003.

Dubisz S., *Najnowsze dzieje języka polskiego. Rozwój polszczyzny w latach 1918-2018*, Warszawa 2020.

*Historia języka w XXI wieku. Stan i perspektywy*, pod red. M. Pastuch, M. Siuciak, Katowice 2018.

*Język polski czasu II wojny światowej*, pod red. I. Bajerowej ,Warszawa 1996.

Klemensiewicz Z., *Historia języka polskiego*, Warszawa 1974 (i wyd. następne).

Klemensiewicz Z., Lehr-Splawiński T., Urbańczyk S., *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa 1955.

*Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko, Warszawa 1998.

*Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, pod red. W. Decyk-Zięby i S. Dubisza, Warszawa 2003.

Walczak B., *Zarys dziejów języka polskiego*, Poznań 1995.

### Wybory tekstów dawnych:

Borawski S., Furdal A., *Wybór tekstów do historii języka polskiego*, Warszawa 2003.

Taszycki W., *Najdawniejsze zabytki języka polskiego*, wyd. IV, Wrocław 1967.

Vrtel-Wierczyński S., *Wybór tekstów staropolskich: czasy najdawniejsze do r. 1543*, PWN, Warszawa 1977.

*Wybór tekstów z dziejów języka polskiego*, t. 1.: *Do połowy XIX w.*, t. 2.: *Od połowy XIX w.*, pod red. M. Cybulskiego, Łódź 2015.

Wydra W., Rzepka W. R., *Chrestomatia staropolska. Teksty do roku 1543*, Wrocław 1984.

## Literatura uzupełniająca

Bajerowa I., *Zarys historii języka polskiego 1939–2000*, Warszawa 2003.

Buttler D., *Rozwój semantyczny wyrazów polskich*, Warszawa 1978.

Bajerowa I., *Kształtowanie się systemu polskiego języka literackiego w XVIII w.*, Wrocław 1964.

Bajerowa I., *Polski język ogólny XIX wieku. Stan i ewolucja*, t. 1-2, Katowice 1986-1992.

Burzywoda U., Ostaszewska D., Rejter A., Siuciak M., *Poliszczyna XVII wieku. Stan i przeobrażenia*, Katowice 2002.

Dubisz S., *Język – Historia – Kultura (wykłady, studia, analizy)*, Warszawa 2002.

Dubisz S., *Język – Historia – Kultura (wykłady, studia, szkice)*, Warszawa 2007.

Hawrysz M., *Język miejskiej wspólnoty Opola na przełomie XVII i XVIII wieku. Studium pragmalingwistyczne*, Wrocław 2003.

Hawrysz M., *Polemiczna twórczość Marcina Czechowica w perspektywie genologii lingwistycznej*, Zielona Góra 2012.

Jurewicz-Nowak M., *Językowy wyraz kontaktów międzyetnicznych w "Księdze wójtowskiej miasta Opola" z przełomu wieków XVII i XVIII*, Zielona Góra 2015.

*Kazania świętokrzyskie*. Nowa edycja. Nowe propozycje badawcze, red. P. Stępień, Warszawa 2009.

Kępińska A., *Kształtowanie się polskiej kategorii męsko- i niemęskoosobowości. Język wobec płci*, Warszawa 2006.

Kotlarska I., *Intencjonalność wypowiedzi w "Dzienniku nauczyciela domowego" (1814-1823) Juliana Antonowicza w świetle analizy pragmatycznej i leksykalnej*, Zielona Góra 2016.

Książek-Bryłowa W., *Warianty fleksyjne w historii języka polskiego* [w:] T. Skubalanka, W. Książek-Bryłowa, *Wariantywność polskiej fleksji*, Wrocław 1992. Kucała M., *Rodzaj gramatyczny w historii polszczyzny*, Wrocław 1978.

Lehr-Splawiński T., *Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój*, Warszawa 1978.

Pałucka-Czerniak, *Stabilność i wariantywność języka protokołów w "Księdze cechu piwowarów krakowskich z lat 1729-1780" w ujęciu genologicznym i pragmalingwistycznym*, Zielona Góra 2017.

Rospond S., *Kościół w dziejach języka polskiego*, Wrocław 1985.

Rospond S., *Rola wielkich pisarzy w kształtowaniu języka ogólnonarodowego*, [w:] *Symbolae polonicae in honorem Stanisłai Jodłowski*, Wrocław 1972.

*Rozprawy o historii języka polskiego*, pod red. S. Borawskiego, Zielona Góra 2005.

Siuciak M., *Kształtowanie się kategorii gramatycznej liczebnika w języku polskim*, Katowice 2008.

Skubalanka T., *Historyczna stylistyka języka polskiego*, Wrocław 1984.

Szagan D., *Ukształtowanie leksykalno-stylistyczne poezji religijnej Kornela Ujejskiego*, Zielona Góra 2006.

Śmiech W., *Rozwój form czasu teraźniejszego czasowników w języku polskim*, Łódź 1967.

Żuraszek-Ryś I., *Polonizacja a niemiecka przeszłość Zielonej Góry i okolicy. Nazwy świadectwem historii regionu*, [w:] *Polen und Deutsche in Europa. Polacy i Niemcy w Europie*, Poznań, 2018.

## Uwagi

brak

Zmodyfikowane przez dr Krystian Saja (ostatnia modyfikacja: 17-05-2021 14:28)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ